

ROMAN

BLOOT
VERDER

Fan Vanriet

B&L

Voor Simone

Als het water begint te koken
en de eieren dansen gaan,
is de grootste angst gebroken:
een nieuwe dag breekt aan.

CHARLOTTE MUTSAERS

I · KARIG GELD

Het huis aan de overkant heeft twee verdiepingen, erbovenop staat een lelijke mansardekap. In de jaren vijftig van de vorige eeuw werd het halve gelijkvloers uitgebaat als klein benzinstation met twee rode Caltexpompen, maar dat moest dicht wegens acuut ontploffingsgevaar; langer onverantwoord zo'n twee potentiële bommen midden in een drukbevolkte buurt. Een huisjesmelker kocht het pand straf goedkoop. Op de glibberige keldervloer, die stonk naar door de jaren heen ingesijpelde *naft*, stortte hij een laagje beton, zijn methode van vlot saneren. Meer hoefde niet. Milieuhygiënisch bodemonderzoek was indertijd niet aan de orde. Het burgerhuis deelde hij op in kleinere kwartieren; koterijen voor starters, studenten of alleenstaanden, niet zelden pas gescheiden vrouwen. Die werden toen slecht bekeken, alsof ze in de zondeval hun reputatie hadden verspeeld.

Met het huis ging het snel bergaf, het was een komen en gaan van zwabberende huurders met karig geld. Herstellingen gebeurden nooit of improvisatorisch laat, in de regel profijtig, dan opeens holderdebolder, altijd het karwei van een zwart betaalde klusser, meestal een brandweerman met pensioen. Tot zelfs het oplapwerk niet meer volstond en bijgevolg het pand werd verkocht, en kort daarop nog een keer. Vandaag de dag lijkt het onbewoond, maar dat is schijn. De gordijnen blijven altijd potdicht, alsof er binnenskamers nooit iemand beweegt, of het moest een zonderling zijn die het daglicht schuwt, misschien lijdt aan een enge of curieuze huidziekte en enkel overleeft in gedeeltelijke duisternis.

Soms schemert er een gedempt licht op de eerste etage, en ook dat is vreemd, want, hoewel de voordeur meestal openstaat, zag geen van de buurtbewoners een of ander persoon binnen- of buitengaan. Fenomenen die niemand weet te verklaren. Gissingen of het geen luguber

schijnsel is van een geest, een overleden huurder, weggerot op een matje van krantenpapier, of, meer aannemelijk, kampeert er een verdacht stille kraker, God weet, een verdwaalde bootvluchteling.

Onderwerp van gesprek, op straat of bij bakker Thyssen — wat gebeurt daar toch? Moet iemand de wijkagent niet eens polsen, ‘wat wordt er misschien bekokstoofd, vlak onder onze neus?’

Stel dat het een safehouse is, een schuilplek voor criminelen of terroristen? Boefjes die lachgas produceren, prutsend aan patronen voor slagroomsputten. Bommenleggers die met explosieven knoeien, er primitief springtuig in elkaar flansen.

Allemachtig, dat de boel eindelijk ontploft en wij mee de lucht in.

‘Wij allemaal mee,’ meent bakker Thyssen, en zijn cirkelende wijsvinger duidt iedereen van het groepje mopperaars aan.

‘Zoals Van Speijk,’ zegt Gaston Boesmans, de schrijver-dichter. ‘Dan liever de lucht in...’

‘Wie?’

‘Grapje. Laat maar.’

2 · TREURSTOKKEN

Het huis aan de overkant verkommert op een even vervuilde straat-hoek. Het helt over naar de korte zijstraat waarin onlangs door de gemeente een pover boompje werd geplant, een exemplaar van een botanische soort die niemand kent. De blaadjes noch het schors geven buurtbewoners de minste hint. Men ziet ze van langsom meer in de stad, en zeker in dit kwartier van oudere huizen en nauwe straten. De boompjes schieten snel omhoog, maar hun takken wapperen niet uit. Dunne stengels die gevels niet aantikken. Omdat ze zo spichtig blijven, bieden ze weinig lommer. De passant kijkt er los doorheen alsof het skeletten zijn; ze doen denken aan anatomische studies van Vesalius.

Eigenlijk zijn ze lelijk en overbodig. Eerder onkruid. In vroegere tijden werden er tenminste deftige eiken geplant, platanen, linden, zelfs acacia's. Bouwmeesters en stadsontwerpers tekenden toen brede lanen omzoomd met kloeke masten vol machtig loof, broedplaatsen voor vervelende houtduiven en kleinere zangvogels. Nooit van die treurstokken.

Gaston Boesmans spreekt er soms de bakker van op aan, of de directeur van de basisschool. Geen snapt het nieuwe design van de gemeentelijke plantsoendienst.

Men beweert dat het *propere* bomen zijn. Ze scheppen geen overlast. Weinig veegwerk. Vinden de meeste mensen prima.

Opeens herinnert iemand zich hoe vorig jaar in het hoekhuis een bovenraam openstond en er verdorde planten naar beneden werden gegooid — slappe vetplanten en een stekelige yucca. De wortelgrond stak nog in zwarte plastic kweekpotten, gelukkig knalde geen terracotta op de stoep al bezaaid met hoopjes mul zand.

In het venster stond een gillende jonge vrouw, halfnaakt, enkel een beha aan. Ze had een furieuze blik, nee, ze keek verwilderd, en ze drukte haar handen krachtig tegen haar oren, zoals in dat beroemde maffe schilderij van Edvard Munch.

De oerschreeuw die ze uitstootte had ook Boesmans gehoord, en hij repte zich als een gek naar de salon aan de straatkant, keek automatisch eerst links en rechts naar de geparkeerde auto's, vreesde een ongeluk met een schoolkind, en pas daarna blikte hij naar de overkant.

Toen zag hij de jonge vrouw.

Tegelijk gleden zijn ogen in de kamer achter haar waarin enkele karige, armoedige meubels, gegarandeerd weggeefspullen van een uitdragerij.

Er stond een pezige jongeman in bloot bovenlijf gebogen over een ronde tafel, zijn handen plat op het blad. Toen nam ze een stoel en keilde ook die de straat op.

De knul reageerde niet.

3 · ECOLOGISCHE VOETAFDRUK

Gaston Boesmans geeuwend voor het open venster. Zijn verwarde witte haren als een ragebol, de sponzige kamerjas losgeknoopt. Een schrale blote buik die tegen de dorpelsteen leunt. Silhouet van een zenuwpees, benieuwd naar de ravage aangericht door de eerste, op televisie met veel tamtam aangekondigde novemberstorm.

Al bij al blijkt de schade mee te vallen. Stevige bries, denkt hij, en dat de weervrouw in haar voorspelling wederom overdreef. Verder niets bijzonders aan de hand, oké, de straat bedolven onder dikke pakken bladeren van de esdoorns op de grote boulevard. Er vielen geen kikkers uit de hemel.

Dus niets bijzonders, wel in een kribbige luim.

De kleddernatte bruine troep observerend denkt hij aan het lesje dat een activistische schrijfster afstak, de waarheden die ze hem onder de neus wreef, eergisteren in café De Volle Maan — zo te zien een vrouw van de wereld, letterlijk. Niet dat zij in de meest selecte kringen van de *rich and famous* vertoeft, maar uitgenodigd door allerlei ngo's reist zij zwierig de globe rond om overal superbelangrijke theorieën te gaan uiteenzetten, onontbeerlijk voor het overleven van de mensheid. De betekenis van deze missies verschoont haar ecologische voetafdruk, niettemin moet die loodzwaar zijn, in tegenstelling tot de bescheiden print van Boesmans, een dichter die aan zijn verzen wroet en prutst vanuit een strikt innerlijke beslotenheid, een beperkt binnenskamers domein — die nooit een tekst nog maar zou *durven* beginnen zoals Walter Benjamin, 'Ik liep de hele Arbat af en kwam op de markt van de Smolensk-boulevard.'

Goddomme, hij reist van de eetkamer naar de salon om te zuchten tegen de gekraakte ruggen in de boekenkast, daar geeft hij zich aan over. Of hooguit een uitstapje naar De Volle Maan, af en toe een beetje staan zeveren met de compagnons aan de koffiemachine in krantenwinkel Het Muske.

Een ingeperkt schrijversbestaan. Al jaren geleden dat hij serieus werd gelucht, één keer naar een poëziefestival mocht in Colombia, sjongejonge, wat een beleving, toen...

Volgens de voetafdruktest van het Wereld Natuur Fonds trippelt hij als een grijze relmuis, of zelfs niet, te dikwijls genietend van alsmear langere winterdutjes.

4 · EEN KNAPPE METAFOOR

De wereldverbeteraar had haar collega-dichter meesmuilend toesproken, toen hun discussie wat opliep hem zelfs zijn bizarre schrijverij aangewreven. ‘Hermetisch, een leuk spel,’ zei ze, alsof ze het over ganzenbord had, of Cluedo (zij, de manipulatieve Miss Scarlett), met in die vier woorden de onsmakelijke klank van het onbegrip. Ze trok een vieze grimas alsof ze dringend nood had aan een mondspoelmiddel.

Dat duistere labyrint, die kraal van niet te ontwarren beelden: geen spek voor de bek van het doorsneepubliek, vond ze. Boesmans zou eens moeten denken aan de gemiddelde lezer, het was per slot van rekening zijn opdracht als schrijver het menselijk tekort te verlichten. ‘Kom uit je kot en bekijk wat er in de wereld omgaat. Bezin je over wat je neerpent en vooral hoe je het formuleert. Dan praten we verder.’

Aan het tafeltje zat haar vriend, een sympathieke televisiefilosof, bekend van het zaterdagavondpanel waarin hij de politieke actualiteit doorlicht, en die haar exposé over de te afstandelijke relatie tussen kunstenaar en maatschappij volkomen ondersteunde. Om haar argumenten kracht bij te zetten, én te verduidelijken, bezigde hij een metafoor over rottende bladeren waarin hij de vernedering van de gewone mens meende te herkennen: laaggeschoolden die door de hoogopgeleiden met hun neus in de dorre bladeren worden geduwd.

Hij had het trouwens opgezocht, het Latijnse woord *humus* is verwant aan *humiliation*, doceerde hij: vernedering.

Met de beste wil, Boesmans kon geen vernedering zien in wat er van de takken waait en stilaan vergaat. Afbraak en verrotting, organisch bodem-materiaal, toch onmisbaar voor de kringloop van het leven?

‘Leven is goed ofschoon het dooden maakt...’

Hij zag de herinnering aan vroegere, gelukkige dagen (ook weg-gewaaid), het leven jong en mooi en de zon warmer. Zoals in dat refrein in zijn hoofd, een gedicht van Jacques Prévert over losgeslagen minnaars

die hun herinneringen bijeenharken, vooral hun spijt.
Maar dat humus bleef zinderen.
'Hummus,' dacht hij. 'Puree van kikkererwten...'

Her en der afgerukte takken, de zinken lat van een daklijst. Drie kapotte dakpannen. Rommel. Overal rommel. Witte en groene vuilniszakken als weggedreven markeerboeien opgetast tussen geparkeerde auto's. Vergeten... vandaag ophaaldag, ook dat. Nu neigt Boesmans verder uit het venster, oren gespist naar geluiden een eind weg, hoewel toch van ergens in de buurt, ongetwijfeld herrie op de grote laan: scanderende mensen, opgewonden roepoeters, echter van te ver om hun leuzen te verstaan. Alweer een klimaatmars, voorzeker, ook die was aangekondigd via de krant, bijeengeroepen door groene actiegroepen en stakende scholieren. Achter in de stoet vermoedt hij een slenterend aanhangsel van grijze kopjes, 'grootouders voor het klimaat', *boomers* met een ultieme missie.

Een keertje liep ook hij mee, had hij zich gewaagd tussen zijn generatiegenoten nadat een kennis hem inviterend toezwaaide, bijna dwingend, en slapmans niet anders durfde, alhoewel hij geen kleinkinderen heeft, bij zijn weten zelfs geen verstoken nakomeling uit een slordige relatie. Snel voelde hij zich ongemakkelijk, alsof hij terecht was gekomen binnen een groepje zondaars, zij de schuld meedroegen aan de ontsporing van de planeet, en was zijn daad geen gemeente vorm van adhesie, eerder een halfslachtig gebaar van *Wiedergutmachung*, een onderduimse poging om te ontsnappen aan het morele strafbankje.

Hij kijkt loodrecht naar beneden, filmisch, als de maker van een natuurdocumentaire, inzoomend naar de troep op het voetpad. Ergernis over een omvergevallen elektrische deelstep, vlak voor de deur. Klereding.

Hij snuift de kille lucht. Luistert nog even naar een ritmisch fluitconcert en opstandig tromgeroffel. Hoort stapsgewijs verflauwende noodsignalen, de wegebbende gramschap van *fucking* bezorgde burgers. Sluit dan het venster, onberoerd, zonder een diepere mening.

Het verlangen naar een stiltegebied. Naar de doodsheid van het